

मधुपर्कका महिला कथाकारका कथाको अध्ययन

(पूर्णाङ्क ५१५-५३२)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत
स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्ष दसौं पत्र (५१०-१) को
प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

विष्णुमाया शर्मा

क्रमाङ्क : ६०/०६६

त्रि.वि. दर्ता नं. : ६३७२२-९१

परीक्षा रोल नं. : ४८००९३

नेपाली विभाग

पृथ्वीनारायण क्याम्पस

पोखरा

२०७३

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय पृथ्वी नारायण क्याम्पस अन्तर्गत नेपाली विभागको स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्ष दसौं पत्र (५१०-१) को प्रयोजनका लागि क्रमाङ्क ६०/०६६ का छात्रा विष्णुमाया शर्माले मधुपर्कका महिला कथाकारका कथाको अध्ययन (पूर्णाङ्क ५१५-५३२) शीर्षकको शोधपत्र मेरा निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । उहाँको यस शोध कार्यप्रति म सन्तुष्ट छु र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि पृथ्वी नारायण क्याम्पस, नेपाली विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्न सिफारिस गर्दछु ।

शोध निर्देशक

गीताकुमारी पौडेल

शिक्षण सहायक

नेपाली विभाग

पृथ्वी नारायण क्याम्पस, पोखरा

वि.सं. : २०७३।१२।१२

ई.सं. २०१७/३/२७

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्घाय अन्तर्गत पृथ्वी नारायण क्याम्पस नेपाली विभागको स्नातकोत्तर तहको दशौं पत्रको प्रयोजनार्थ आदरणीय गुरुआमा गीताकुमारी पौडेलको कुशल निर्देशनमा तयार पारेकी हुँ । आफ्नो कार्यव्यस्तताको बावजुद पनि अमूल्य समय मेरो शोध कार्यको निर्देशनमा खर्च गरी प्रस्तुत शोधपत्रलाई यो रूप प्रदान गर्नका लागि अनवरत रूपमा आवश्यक सल्लाह, सामग्री-सङ्कलन र सुझाउ दिई उचित मार्ग निर्देशन गर्नुहुने गुरुआमा गीताकुमारी पौडेलप्रति सर्वप्रथम म हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

शोधपत्र लेखनका क्रममा शुरुका दिनमा शीर्षक छनौटदेखि शोधपत्रको पूर्णातासम्म गहन सल्लाह, सुझाव दिनुहुने पृथ्वीनारायण क्याम्पस पोखराका नेपाली विभागका विभागीय प्रमुख आदरणीय गुरु सहप्राध्यापक कृष्णप्रसाद पौडेल, शोधप्रस्ताव स्वीकृत गरी मलाई शोध लेखन गर्ने सुअवसर प्रदान गरी आवश्यक सल्लाह दिने पृथ्वी नारायण क्याम्पस पोखराका तत्कालीन विभागीय प्रमुख प्रा.डा. विष्णुप्रसाद पौडेलप्रति पनि म कृतज्ञ छु ।

शोध पत्र लेखनको क्रममा आवश्यक सामग्री सङ्कलन गर्न मलाई विशेष सहयोग प्रदान गर्नुहुने सहपाठी अनिता पौडेलज्यूप्रति आभारी छु । उहाँको सहयोगलाई म कहिल्यै बिर्सन सकिदैनं । यस्तै शोधपत्र निर्माणकै क्रममा आवश्यक पुस्तक तथा पत्रपत्रिका उपलब्ध गराएर सहयोग गर्ने त्रिभुवन विश्वविद्यालय पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय पुस्तकालय, नेपाली विभाग र त्यसमा संलग्न सम्पूर्ण कर्मचारी, मेरा सहपाठी साथी विमला खत्री, सविता सिग्देललाई पनि यस समयमा सम्झनुका साथै आभार प्रकट गर्दछु ।

साथै, मेरो पढाइको उन्नति प्रगतिका बारेमा हरक्षण चासो दिने, चिन्ता गर्ने र हरेक पाइलामा साथ दिने पति युधिष्ठिर पौडेल, घरको कामधन्डालाई सघाएर लेखन कार्यलाई उचित वातावरण सिर्जना गरिदिने छोराछोरी, मेरी आमा जसले यस शोध कार्य सम्पन्न गर्न निरन्तर प्रेरणाका साथै सहयोग गर्नु भएको छ, उहाँप्रति सद्भाव व्यक्त गर्दछु ।

यस शोधपत्रको टाइपिङमा सहयोग गर्ने गण्डकी हाई-टेक प्रा.लि. बगरकी अनु बराल, शुद्धाशुद्धी र साजसज्जामा सघाउ पुऱ्याउने असफल गौतमलाई पनि हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दछु ।

अन्त्यमा प्रस्तुत शोधपत्रको मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय पृथ्वी नारायण क्याम्पस, नेपाली विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

वि.सं. : २०७३/१२/१२

ई.सं. २०१७/३/२७

.....

विष्णुमाया शर्मा

क्रमाङ्क : ६०/०६६

त्रि.वि. दर्ता नं. : ६३७२२-९१

परीक्षा रोल नं. : ४८००९३

नेपाली विभाग

पृथ्वी नारायण क्याम्पस, पोखरा

विषय सूची

पृष्ठ

स्वीकृति पत्र

सिफारिस पत्र

कृतज्ञता ज्ञापन

पहिलो परिच्छेद

शोध परिचय

१. विषय परिचय	१
२. शोध शीर्षक	१
३. शोध प्रयोजन	२
४. समस्या कथन	२
५. उद्देश्य	२
६. पूर्वकार्यको समीक्षा	२
७. शोध कार्यको औचित्य र महत्त्व	४
८. शोधको क्षेत्र र सीमा	४
९. सामग्री सङ्कलन र शोध विधि	४
११. शोधको सङ्गठन	५

दोस्रो परिच्छेद

नारीवादको सैद्धान्तिक परिचय

२.१ नारीवादको सैद्धान्तिक परिचय	६
२.२ नारीवादी सिद्धान्त	७
२.३ नारीवादका प्रकार	१०

२.४ पाश्चात्य नारीवादी लेखन परम्पराको विकासक्रम	११
२.५ नारीवादी समालोचनको विकासक्रम	१५
२.६ पाश्चात्य नारीवादी समालोचना	१६
२.७ नारीवादी साहित्य तथा समालोचनाका मान्यता	१७
२.८ नारीवादी साहित्य तथा समालोचनाका गुण र दोष	१८
२.९ कथा विश्लेषणका सैद्धान्तिक आधार	१९
२.९.१ पितृसत्तात्मक सोच	१९
२.९.२ सतीत्वको प्रश्न	१९
२.९.३ नारी स्वयम् नारी विरोधी हुनु	२०
२.९.४ नारी मातृत्वको अवमूल्यन	२०
२.९.५ नारीको आर्थिक हैसियतहीनता	२०
२.९.६ घरेलु हिंसा	२१
२.९.७ नारी स्वतन्त्रताबाट वञ्चित	२१
२.९.८ नारीलाई सामाजिक मान्यता प्राप्त नहुनु	२१
२.९.१० पुरुषको स्वेच्छाचारी प्रवृत्ति	२२
२.९.११ पितृसत्ताको निःसङ्कोच विरोध	२२
२.९.१२ नारी स्वनिर्भरता	२२
२.९.१३ लैङ्गिक समानताको आग्रह	२३
२.९.१४ नारी शक्ति	२३
२.९.१५ नारी मातृत्व	२४

तेस्रो परिच्छेद

मधुपर्कका महिला कथाकारका कथाको अध्ययन

र विश्लेषण (पूर्णाङ्क ५१५-५३२ सम्म)

३.१ 'शून्यता भित्रको शून्यजीवन'-वीनु डुम्रे (२०६९ वैशाख, पूर्णाङ्क-५१५)	२५
३.१.१ नारीलाई सामाजिक मान्यता प्राप्त नहुनु	२५
३.१.२ नारी शक्ति	२६
३.१.३ पुरुषको स्वच्छाचारी प्रवृत्ति	२७
३.२ यस्तै रहेछ कथा-शारदा कर्माचार्य (२०६९ जेठ, पूर्णाङ्क-५१६)	२८
३.२.१ पितृसत्ताको निसङ्कोच विरोध	२८
३.२.२ नारीको आर्थिक हैसियतहीनता	२८
३.२.३ नारी मातृत्व	२९
३.३ 'क्षमा पाऊँ'-सरु बास्तोला (२०६९ असार, पूर्णाङ्क-५१७)	२९
३.४ 'मकैका खोस्टा'-सीता असीम (२०६९ असार, पूर्णाङ्क-५१७)	३०
३.४.१ नारी मातृत्व	३१
३.४.२ नारीलाई सामाजिक मान्यता प्राप्त नहुनु	३१
३.४.३ नारी स्वनिर्भरता	३२
३.४.४ नारी शक्ति	३२
३.५ 'निर्दोष अपराधी'-कविता राई (२०६९ साउन, पूर्णाङ्क-५१८)	३३
३.५.१ पुरुषका स्वच्छाचारी प्रवृत्ति	३३
३.५.२ नारी स्वतन्त्रताबाट वञ्चित	३३
३.५.३ नारी मातृत्व	३४
३.५.४ नारीको आर्थिक हैसियतहीनता	३४

३.६ 'बदलिएको जीवन'-ईश्वरी कार्की (२०६९ साउन, पूर्णाङ्क-५१८)	३५
३.६.१ लैङ्गिक समनताको आग्रह	३५
३.६.२ नारी शक्ति	३६
३.६.३ नारी स्वनिर्भरता	३६
३.७ 'हस्ताक्षर'-भागीरथी श्रेष्ठ (२०६९ भदौ, पूर्णाङ्क-५१९)	३७
३.७.१ नारी शक्ति	३८
३.७.२ नारी मातृत्व	३८
३.७.३ नारी स्वतन्त्रताबाट वञ्चित	३८
३.८ 'करवीरको फूल'-गीता केशरी (२०६९ असोज, पूर्णाङ्क-५२०)	३९
३.८.१ पितृसत्तात्मक सोच	४०
३.८.२ नारी मातृत्व	४०
३.८.३ नारी स्वनिर्भरता	४१
३.९ 'अघोषित हत्यारा'-कल्पना श्रेष्ठ	४१
३.९.१ नारीलाई सामाजिक मान्यता प्राप्त नहुनु	४२
३.९.२ नारी स्वतन्त्रतावाद वञ्चित	४२
३.९.३ नारी स्वनिर्भरता	४३
३.९.४ पुरुषको स्वेच्छाचारी प्रवृत्ति	४३
३.१० 'मृत्युको आभास'-शशी थापा पण्डित (२०६९ कात्तिक, पूर्णाङ्क-५२१)	४४
३.१०.१ नारीको आर्थिक हैसियतहीनता	४४
३.१०.२ नारीलाई सामाजिक मान्यता प्राप्त नहुनु	४५
३.११ 'अन्त्य एक अध्याय'-गमला लुइँटेल (२०६९ मंसिर, पूर्णाङ्क-५२२)	४५
३.११.१ यौन स्वतन्त्रता	४६
३.११.१ पुरुषको स्वेच्छाचारी प्रवृत्ति	४६

३.११.२ नारी स्वतन्त्रताबाट वञ्चित	४७
३.१२ 'सार्थक सम्बन्ध'-बाबा बस्नेत (२०६९ पुस, पूर्णाङ्क ५२३)	४७
३.१२.१ नारीलाई सामाजिक मान्यता नहुनु	४८
३.१२.२ नारी मातृत्व	४८
३.१२.३ नारी स्वनिर्भरता	४८
३.१२.४ पितृसत्तात्मक सोच	४९
३.१३ अन्तिम विदाइ-सुमित्रा पौडेल (२०६९, पुस पूर्णाङ्क ५२३)	४९
३.१३.१ नारी मातृत्व	४९
३.१३.२ नारी स्वतन्त्रताबाट वञ्चित	५०
३.१३.३ सतीत्वको प्रश्न	५०
३.१३.४ नारी शक्ति	५१
३.१४ 'अन्तिम आशा'-निरूपा प्रसुन (२०६९ माघ, पूर्णाङ्क ५२४)	५१
३.१४.१ पुरुषको स्वेच्छाचारी प्रवृत्ति	५१
३.१४.२ लैङ्गिक समानताको आग्रह	५२
३.१५ अभागी-महालक्ष्मी सिलवाल (२०६९, माघ, पूर्णाङ्क ५२४)	५२
३.१५.१ नारी मातृत्व	५३
३.१५.२ नारी स्वनिर्भरता	५३
३.१५.३ लैङ्गिक समानताको आग्रह	५४
३.१६ 'लीला बहिनी'-रेणुका थापा सोलु (२०६९ फागुन, पूर्णाङ्क-५२५) ५४	
३.१६.१ नारीलाई सामाजिक मान्यता नहुनु	५५
३.१६.२ नारी आर्थिक हैसियतहीनता	५५
३.१६.३ पितृसत्तात्मक सोच	५५

३.१७ 'अध्यारो भविष्य'-उषा शेरचन (२०६९ चैत, पूर्णाङ्क-५२६)	५६
३.१७.१ नारी मातृत्व	५६
३.१८ 'स्मृति'-शुशमा मानन्धर (२०६९ चैत, पूर्णाङ्क-५२६)	५७
३.१८.१ यौन स्वतन्त्रता	५७
३.१८.२ पुरुषको स्वेच्छाचारी प्रवृत्ति	५८
३.१८.३ नारी शक्ति	५८
३.१९ 'मलान'-सञ्जु बजगाई (२०७० वैशाख, पूर्णाङ्क-५२७)	५९
३.१९.१ नारी स्वनिर्भरता	५९
३. १९.२ नारीलाई सामाजिक मान्यता नहुनु	६०
३.१९.३ पितृसत्तात्मक सोच	६०
३.२० 'आँधीबेहरी'-शशिकला मानन्धर (२०७० जेठ, पूर्णाङ्क-५२८)	६१
३.२०.१ पुरुषको स्वेच्छाचारी प्रवृत्ति	६१
३.२०.२ यौन स्वतन्त्रता	६२
३.२०.३ नारी स्वनिर्भरता	६२
३.२१ 'शहरभिन्नको एउटा कथा'-सरु पोखरेल (२०७०, जेठ-५२८)	६३
३.२१.१ नारी मातृत्व	६४
३.२१.२ नारी मातृत्वको अवमूल्यन	६४
३.२२ 'उत्तरार्द्धको प्रेम'-लक्ष्मी उप्रेती (२०७०, पूर्णाङ्क-५२८)	६५
३.२२.१ पुरुषको स्वेच्छाचारी प्रवृत्ति	६५
३.२२.२ नारी मातृत्व	६६
३.२२.३ नारीको आर्थिक हैसियतहीनता	६६
३.२२.४ नारी स्वनिर्भरता	६७
३.२२.५ नारी मातृत्वको अवमूल्यन	६७

३.२३ 'स्वप्निल संसार'-सुशीला देउजा (२०७० असार, पूर्णाङ्क-५२९) ६८	
३.२३.१ पितृसत्तात्मक सोच	६८
३.२३.२ नारी स्वनिर्भरता	६९
३.२४ 'प्रश्नहरूको पहाडमुनि'-नीरा शर्मा (२०७०, पूर्णाङ्क-५३०) ७०	
३.२४.१ नारीको आर्थिक हैसियतहीनता	७१
३.२४.२ नारी स्वनिर्भरता	७१
३.२५ 'शून्य सपना'-सलोजा (२०७० साउन, पूर्णाङ्क-५३०) ७२	
३.२५.१ नारी स्वतन्त्रताबाट वञ्चित	७३
३.२५.२ नारी मातृत्व	७४
३.२५.३ लैङ्गिक समानताको आग्रह	७५
३.२६ 'हारा किरी'-इन्दिरा शाह (२०७० साउन, पूर्णाङ्क-५३०) ७६	
३.२६.१ नारी शक्ति	७६
३.२६.२ लैङ्गिक समानताको आग्रह	७७
३.२६.३ नारी मातृत्व	७८
३.२७ 'अप्रत्याशित'-हिरण्य कुमारी पाठक (२०७० असोज, पूर्णाङ्क-५३२) ७९	
३.२७.१ पुरुषको स्वेच्छाचारी प्रवृत्ति	७९
३.२७.२ घरेलु हिंसा	८०
३.२७.३ नारीलाई सामाजिक मान्यता प्राप्त नहुनु	८१
३.२७.४ लैङ्गिक समानताको आग्रह	८१
३.२८ 'अस्त्र'-दुर्गा वनवासी (२०७० असोज, पूर्णाङ्क-५३२) ८२	
३.२८.१ नारी मातृत्व	८३
३.२८.२ नारी स्वतन्त्रताबाट वञ्चित	८३

चौथो परिच्छेद
उपसंहार तथा निष्कर्ष

४.१ सारांश	८५
४.२ कथा विश्लेषणका सैद्धान्तिक आधार	८६
४.३ निष्कर्ष	८७
४.४ भावी शोधका शीर्षक	९०
सन्दर्भ सूची	९१